

IBLAND OSS

FOTOTÄVLING
Min bild av hopp

BO LENNART HERMANSSON
återupprättar skamfilade böcker

TEMA **SKAM OCH UPPRÄTTELSE**
NR 3 2024

Svenska kyrkan
HJO PASTORAT

Turismens nya landskap - från skam till stolthet

Skam är temat för den här gången, en känsla som har blivit alltmer närvarande i min bransch. Kanske kan Greta Thunberg pekas ut som startskottet för när synen på vårt resande förändrades. Den unga klimataktivisterna fick oss att ifrågasätta vårt behov av att ständigt vara på väg till någon fjärran plats. Flygskam blev ett begrepp, och fler undvek att dela med sig av sina exotiska semesterbilder i sociala sammanhang.

Därefter kom pandemin och bidrog ytterligare till förändring. Med många av världens gränser stängda fick platser som tidigare varit utsatta för massturism en chans att återhämta sig. Man såg fåglar och djur återvända, växtlighet frodas och luften bli renare. Pandemins restriktioner ledde också till att vi funderade över alternativa sätt att resa vilket gjorde att tågskryt och hemester blev det ”nya”.

Mitt i alla dessa tankar om skam skulle jag ändå vilja lyfta motsatsen. För trots att min bransch förändrats och ifrågasatts de senaste åren känner jag en oerhörd stolthet över det arbete vi gör här i Hjo. Som besöksnäring utvecklar jag sett hur våra duktiga entreprenörer anpassar sig, innoverar och växer i tider av osäkerhet. En mångsidig bransch där våra företag och föreningar inte bara bidrar till den lokala ekonomin, utan också skapar arbetstillfällen för våra unga, stärker vårt kulturliv och vår infrastruktur.

Låt oss fortsätta så, att arbeta för en turism och en besöksnäring som är både skonsam mot miljön och som samtidigt utvecklar och berikar vårt samhälle och vår stad. Det är något som vi ska vara stolta över!

*Ann-Charlotte Persson
besöksnäring utvecklare, Hjo kommun*

FOTO: JESPER ANHEDE

2	Tankar i tiden
3	Skam gör livsvägen knagglig
6	Vill inte du skriva en text?
8	Fototävling – Min bild av hopp
9	Boktips
9	Psalm för årstiden
10	Bo Lennart räddar gamla böcker
12	Vanära vanlig straffmetod i vår historia
14	Vägen till upprättelse
16	Kontakt

produktion

Hjo pastorats kyrkblad "Ibland oss" delas ut till samtliga hushåll fyra gånger per år.

ansvarig utgivare

Anders Ehrngren
hjo.pastorat@svenskakyrkan.se

redaktion

Sabine Bjaaland, Anders Ehrngren,
Stefan Lagerqvist, Emma Stjernberg
och Eva Staxäng

grafisk form

Eva Staxäng
eva.staxang@svenskakyrkan.se

omslagsbild

Bokbindare Bo Lennart Hermansson
foto: Eva Staxäng

tryck

Risbergs Information & Media AB
www.risbergs.se

Skam gör livsvägen knagglig

Skammen känns som om vi inom oss bär något som är fel, fult, farligt eller förbjudet. För att vi ska bli vårt sanna jag igen, behöver vi få möta en annan människa.

Hon ser på mig med både sorgsen och mistänksam blick. Tatueringar täcker armarna och hon är så piercad i ansiktet att jag undrar hur hon bär sig åt när hon ska sova. Till slut säger hon: "Jag är en totalt onödigt människa. Jag vet inte ens hur man gör när man lever. Kan man få lära sig det

här?" Jag säger: "Vi kan försöka. Vi kan hjälpas åt."

Hon nickar. Värderar orden och blicken. "Ok. Men jag är inte så van att göra tillsammans."

Skuld handlar om känslan av att ha gjort fel. Skam handlar om känslan av att vara fel.

Hon sätter sig på yttersta kanten av fåtöljen med handväskan i knät. Ett långt liv. Uppskattad i sitt arbete. Vänlig. Men samma oro, samma smärta och samma frågor i blicken som hon den unga.

"Jag har känt mig som 'en fusk' i hela mitt

liv. Och jag skulle så innerligt gärna vilja veta hur det känns att vara en riktig människa, innan jag dör."

Så totalt olika. Och ändå så lika. Två människor som tappat kontakten med sitt innersta väsen och inte längre ser det som är så lätt för oss andra att se: att de är underbara, fina människor som är lätta att tycka om. Betagande, var och en på sitt sätt.

Det finns många omständigheter som gör att vi tappar kontakten med vårt bästa jag. Ibland är det livshändelser som blir

oss övermäktiga och ställer sig i vägen. Andra gånger handlar det om bearbetade känsloupplevelser som är i vägen.

Två känslor, som gör blicken extra grumlig och livsvägen knagglig att gå, är känslor av skuld och skam. Vi parar ofta ihop dem på det sättet. Skuld och skam. Som om det vore samma sak. Det är det inte.

Skuldkänslor kan begränsa oss, men också fungera befriande. En sund skuldkänsla driver oss att ta ansvar för våra handlingar. Erkänna när vi gjort fel eller orätt. Gottgöra och ställa till rätta. Be om ursäkt och be om förlåtelse. Betala tillbaka.

Det klassiska receptet för att nollställa skulden i kyrkans sammanhang har varit ånger, bikt, bot och bättring. I varje gudstjänst uttalar prästen orden om förlåtelse för det vi brutit mot av livets lagar.

Man kan säga att skulden är en börda som lyfts av oss genom förlåtelsen. Den lättnad det innebär kan ibland frigöra oanade krafter inom oss.

Däremot biter inte förlåtelse på skam. Förlåtelse fungerar lite som antibiotika. Den dödar bakterier och räddar liv. Men har ingen som helst effekt på virus. På samma sätt biter förlåtelse på skuld, men har ingen effekt på skam.

Medan skulden är en börda som kan lyftas av, är skammen ett sår som behöver tid på sig att läka. Skammen har, liksom skulden, sin plats. Den gör oss varsamma i relationer. Det är bra om vi inte betar oss alltför pinsamt. Och ännu bättre om vi inte är skamlösa, för då far alltid någon annan illa.

Skammen lär oss att hålla oss inom våra egna gränser – och att vara försiktiga när vi närmar oss någon annans. Skammen gör oss omsorgsfulla, utan att vi ens vet om att den opererar där i bakgrunden. På dessa sätt kan skam vara sund.

Men, skammen kan också bli osund. Den kan bli giftig – och förgifta. När vi blir nedvärderade, retade eller hånade av andra människor kan det få negativa konsekvenser för vår självkänsla.

När skammen över våra egna brister blir större än förmågan att acceptera

//

Det vi tror att andra tror om oss får ofta en oproportionerligt stor betydelse.

oss själva eller tillvaron får det negativa konsekvenser. Vi blir skammade, för att använda ett ord som förekommer alltmer. Skammen biter sig fast och stannar kvar i oss som ett tillstånd. Det känns som om vi inom oss bär något som är fel, fult, farligt eller förbjudet.

Ett ord som ofta letar sig in i skambelagda människors liv är "borde" – och "borde inte". Man kan höra det från andra och man kan säga det till sig själv. Få ord är så glädjelösa och andefattiga som det där "borde". Ordet fungerar ibland begränsande för vårt mod att våga det vi vill

av drömmar eller förändringar. Borde. Vingklipparen.

De flesta av oss gömmer skammen som en mörk skugga inombords och lever på så gott vi kan. Men inte så gott som vi skulle kunna. I stället för att leva inifrån och ut, med vårt sanna jag som grund, och förankrade i Gud, lever vi utifrån och in. Det vi tror att andra tror om oss får ofta en oproportionerligt stor betydelse.

Förlåtelse biter inte på skam. Den skammade människan behöver inte förlåtelse, hon behöver välsignelse. Hon behöver älskas fram ur skuggorna för att bli hel.

För att vi ska bli vårt sanna jag, behöver vi få möta en annan människa. För lika lite som att en människa kan se sitt eget ansikte utan en spegel, kan hon inte förstå vem hon är utan att möta en annan människa. Det är utmaningen för varje skammad människa, att leta nya relationer där hon kan bli människa igen, om den känslan har gått förlorad.

I mitt arbete som självvårdare och terapeut har jag upplevt att det ibland uppstår märkliga, nästan magiska stunder i självvård och terapi. Jag tycker om att kalla dem "benådade ögonblick". Det är stunder bortom förklaringar, förställningar och försvar. Stunder när livet är både skört, skört – och urstarkt och helt.

Det är som om de benådade ögonblicken är besjälade av en Närvaro som är svårt att förklara. I de där benådade ögonblicken blir alla, alla utan undantag, kloka och vackra. Det är som om något blir lite mindre trasigt och mera helt. Mer begripligt

"Den skammade människan behöver inte förlåtelse, hon behöver välsignelse. Hon behöver älskas fram ur skuggorna för att bli hel", skriver prästen och psykoterapeuten Göran Larsson.

och läkt. Mer stilla och lugnt. Som om livet bär sig självt några korta andetag.

För mig vittnar de där stunderna om hur både vi människor och tillvaron är innerst inne. Att vi bär på något vackert som vill och kan växa. Och att det finns något okänt som hjälper oss på vägen dit. En del av oss har valt att kalla det där okända "Gud". Det viktiga är upplevelsen av en Verklighet i verkligheten. Verkligheten i de benådade ögonblicken är oförstörbar.

Den finns inom oss alla och den omsluter oss alla. Den är både centrum och periferi.

Även om vi aldrig har upplevt ett sådant ögonblick tidigare känns det som att komma hem. Eller, som många förundrat säger, "det här är verkligen jag".

Kyrkans väsen är att vara ett vänligt ansikte och en mild blick att få vila sin trötta själ i. När någon knackar på kyrkdörren och säger: "Jag är en fusk. Jag är en totalt

onödig människa. Jag vet inte ens hur man gör när man lever. Kan man få lära sig det här?" då är kyrkans svar: "Välkommen hem!" Gud låter sitt Ansikte lysa över oss alla.

Göran Larsson, präst och psykoterapeut

OVANSTÅENDE FÖRKORTADE TEXT ÄR HÄMTAD
FRÅN SVENSKA KYRKANS HEMSIDA.
DEN FULLSTÄNDIGA VERSIONEN FINNS PÅ
SVENSKAKYRKAN.SE/KRISTENTRO/SKAM

”Vill inte du skriva en text?”

Nu kom frågan igen. Ofta lyckas jag med att ducka för det. Att skriva alltså. Det är ett av mina områden som jag skäms över att jag inte kan uttrycka mig i ord och skrift så som jag önskar eller snarare sagt som jag borde kunna, enligt vad jag själv tycker.

Så har det varit, att jag istället har föreslagit andra som kan skriva. Denna gången är det annorlunda. Resultatet blev en oredigerad text, varken ett ordbehandlingsprogram eller kommunikatören har bearbetad texten.

Denna tidnings temat är skam och upprättelse. Skam är ett ord och område som vi är bekanta med, men som också är väldigt diffust. Oftast nämns ordet skam i samma andetag som skuld. En kan tro att de nästan är samma sak. Men det är skillnad mellan dem. Skuld handlar om känslan av att ha gjort fel. Skam handlar om känslan av att vara fel. Så formulerar sig Göran Larson på Svenska kyrkans hemsida. Skam finns redan beskriven i första Moseboken när Adam och Eva gömde sig

för Gud. Kanske är det fortfarande så efter alla dessa år. Vi människor gömmer oss för varandra bakom fasader av duktighet, prestation, genom tystnad, ja, listan kan göras lång. Det kan vara inför få vi vågar visa hela vårt nakna ”jag”. Rädslan och osäkerheten om att den andra kanske inte tar emot mitt inre, så som jag verkligen är, håller en tillbaka.

Ett mänskligt behov är att få höra till. Som nyfödda skulle ingen klara sig länge utan någon som tar hand om en. Människan är född med ett tillit till livet. Vi vill och behöver tillhöra en familj eller grupp. Vi vill heller inte att dessa nära människor ska behöva skämmas för oss. Vad det nu som kan tolkas in i det.

Under en tid kom jag att läsa två böcker om ämnet, dels ”Skamfilad” av Göran Larsson och dels ”När jag döljer mitt ansikte” av Berit Okkenhaug. Böcker som blev för mig befriande läsning, som gav både kunskap och acceptans.

Att skriva om att inte vara så bra på grammatik och rättstavning är inte så svårt att göra. Även om det är ett steg som jag inte hade vågat för något

år sedan. Men det finns så mycket mera skam som styr handlingar, tankar och känslor, vad en vågar eller inte. Skammen kan leta sig ända in i självkänslan. Duger jag så som jag är?

Jag kommer att tänka på en del av ett citat av Astrid Lindgren. Hon lär ha sagt, ”Ge barnen kärlek, mera kärlek och ännu mera kärlek...” Jag tänker att varje människa behöver möta kärleksfulla och varma blickar för att kunna vara sig själv, växa och kunna våga lita på att hen duger som hen är.

I vårt kyrkliga sammanhang pratar vi ofta om skuld och förlåtelse, men inte så mycket om skam och vad? Ja, vad är det för ord som är motsatsen, kanske är det upprättelse.

Skuld och förlåtelse har en tydlig plats i gudstjänsten, men det har upprättelsen också som jag tänker det. Varje gudstjänst avslutas med att prästen uttalar orden: *Herren välsigna dig och bevara dig Herren låte sitt ansikte lysa över dig och vare dig nådig.*

Herren vänder sitt ansikte till dig och give dig frid.

I Faderns och Sonens och den Heliga Andens namn.

Gud vänder sitt ansikte till oss- vi är sedda och älskade.

Kärlek och upprättelse.

Jag hör orden, och där och då smälter lite av skammens is i mitt inre. Skammen inom mig kommer förmodligen låta mig tvivla igen om min förmåga och om jag duger. Då vill jag hålla fast vid välsignelsens ord och tänker att i Guds kärleksfulla blick duger jag. Nästa gång skammen gör sig påmint kan jag erinra mig om att jag är sedd och älskad, trots allt, och i allt.

Gud, hjälp oss att med värmen från din välsignelse se med goda ögon på oss själva och varandra.

Sabine Bjaaland

diakon i Hjo pastorat.

Hon är invandrad från Tyskland och har svenska som andraspråk.

*"Men nu består tro, hopp och kärlek, dessa tre,
och störst av dem är kärleken"* (1 Kor 13:13)

Svenska kyrkan i Hjo utlyser

FOTOTÄVLING PÅ TEMAT **HOPP**

Svenska kyrkan i Hjo kommer under tre års tid att årligen utlysa en fototävling på det övergripande temat "Tro, hopp och kärlek". Årets tävling med undertemat "Min bild av tro", vanns av Ida Ahlin från Hjo.

Nästa år är temat "**Min bild av hopp**". Du kan redan nu skicka in din bild. Den 14 februari 2025 är sista dagen för inlämning av bild. Därefter väljer en jury ut 15–20 bilder som från och med mars ställs ut i Hjo kyrka.

När bilderna är på plats kan den som vill fram till början av maj rösta på det bidrag man anser bäst speglar tävlingens tema. Röstningen kan göras i Hjo kyrka eller via pastoratets hemsida.

Vinnaren tillkännages vid Konstrundans avslutande dag och hela ceremonin omgärdas av en sommarkonsert av kyrkans egna musiker.

Det vinnande bidraget får en gåva skapad av Sofia Svensson och ett fint diplom. Även den som röstat på det vinnande bidraget har en chans att vinna en gåva av Eva Hultman.

FAKTA OM TÄVLINGEN – MIN BILD AV HOPP

Tävlingen vänder sig till alla boende i Hjo kommun eller som har någon anknytning till bygden. Ange vilken när du mejlar bilden. Mejla din bild till hjo.fototavling@svenskakyrkan.se tillsammans med ditt namn, adress, e-postadress och telefonnummer, **senast den 14 februari 2025**. Om du fotograferar med en mobiltelefon, se till att kameran är inställd på högupplöst bild.

Låt lusten och känslan styra framför tekniken!

Vinnaren tillkännages i Hjo kyrka på Konstrundans sista dag i juni 2025. Alla som fått sitt fotografi uttaget till utställningen får, efter tävlingens slut, behålla sin utställningsbild.

Som vinnare i utställningen tillåter man pastoratet att få ha en kopia av bidraget upphängt i någon av pastoratets lokaler. Man tillåter också att pastoratet trycker upp bilden på vykort och – om så krävs – även beskära fotot. Som utställare och vinnare tillåter man också att ens foto får publiceras i Hjo pastorats samtliga kanaler och i övrig press/media. Vinnaren får en gåva skapad av Sofia Svensson och ett fint diplom. Även den som röstat på det vinnande bidraget har en chans att vinna en gåva av Eva Hultman. Juryn består av Jonas Anhede, fotograf, Sofia Svensson, silversmed, Eva Hultman, konstnär och församlingsassistent, samt Bengt Gustafsson, präst.

TIPS OM BÖCKER

TITEL: Jag heter inte Miriam
FÖRFATTARE: Majgull Axelsson
FÖRLAG: Bromberg's

Boken börjar och slutar på Miriams 85-årsdag som infaller på midsommar. Det är när familjen samlas för att fira henne och ge henne ett armband med inskriptionen "Till Miriam på 85-årsdagen" som hon uttalar de avslöjande orden "Jag heter inte Miriam".

Det finns en annan sanning och historia, det vittnar de siffror om som är tatuerade på hennes vänstra arm. Det är dags att familjen får veta, om Auschwitz och Ravensbrück om Anuscha och Didi. Vi får sedan följa med tillbaka till andra världskriget och träffa den romska flickan Malika som befinner sig i Auschwitz tillsammans med sin lillebror Didi. Hon får göra en omtumlande resa från en outhärdlig tillvaro i Ravensbrück till efterkrigstidens Sverige. För att överleva döljer hon sin romska identitet och anpassar sig till en tillvaro som hemmafru i femtitalets Nässjö. En roman om identitet, skam, utanförskap och mörka hemligheter.

Marita Fogelström

TITEL: Allt jag fått lära mig
FÖRFATTARE: Tara Westover
FÖRLAG: Natur och Kultur

På en gård i Idaho växer Tara upp med sina föräldrar och sex syskon. På somrarna hjälper hon sin mamma med att koka örter och om vintrarna arbetar hon i sin pappas skrotverkstad. När hon får ett stålör i benet eller när hennes storebrors ben börjar brinna åker familjen inte till sjukhuset, hennes mamma behandlar såren med örtomslag. Familjen är mormoner och survivalister, de lever helt avskärmade från samhället.

Hennes storebror blir den som kommer hem med nyheten att det finns en annan värld bortom gården. En värld som kan ge henne ett helt annat liv. Tara är 17 år när hon första gången sätter sin fot i en skola. Tara går från vilsedd hemskola till universitetsstuderande. Vägen dit är kantad med till synes oöverstigligen hinder som pengar, kunskapsluckor, kulturkrockar, rädsla och skam.

En självbiografisk berättelse och hyllning till något som vi svenskar tar för givet = utbildning.

Marita Fogelström

psalm för årstiden

Psalmen 759 "Herre, låt mig få vila i Dig" är skriven av Per Harling. Han verkar som präst och låtskrivare och ligger bakom många sånger och psalmer som används flitigt i kyrkan. Förutom att skriva musik har han också under sina år hämtat hem sånger från andra delar av den världsvida kyrkan, översatt texter och på så sätt breddat musiken i kyrkan i Sverige.

I "Psalm för årstiden" möter vi en av alla hans psalmer som finns i psalmboken. Psalmerna kom till när Harling var ny som ungdomspräst på stiftsgården i Rättvik och var med på sin första retreat.

Det var inte helt lätt eftersom han hade svårt för tystnaden, har han berättat. Han gick då ut i skogen och satte sig ner och skrev denna text. En psalm om vila, och om att kunna resa sig igen och gå ut i världen.

Retreaten, eller att dra sig undan, möter vi också i Bibeln och berättelser om Jesus som drar sig undan för att be. Vilan och kampen, växlingen mellan dessa två. I vilan kan vi bli skapade på nytt, vi kan lyssna in och vi kan få nya insikter. Vilan rustar oss för kampen för sanning och rättvisa.

Emma Stjernberg, kyrkomusiker

VERS 1 I PSALM 759 "HERRE, LÅT MIG FÅ VILA I DIG" KAN DU LÄSA I NEDERKANT PÅ SIDORNA 2-5. PÅ HEMSIDAN FINNS EN LÄNK DÄR DU KAN HÖRA HUR PSALMEN LÄTER.

Bo Lennart räddar gamla böcker

Bokbindare Bo Lennart Hermanssons kärlek till böcker går inte att ta miste på. I hans gårdshus i centrala Hjo får gamla, trasiga och skamflade böcker nytt liv.

Det har gått ett par år sedan bokbindare Bo Lennart Hermansson och hustrun Annica flyttade till Hjo. Båda var färdiga med Göteborg, redo att prova något nytt och modiga nog att satsa på en stad de tyckte var vacker, men som de inte hade någon som helst koppling till. En flytt de inte ångrat.

– Vi hade gått i pension, var mätta på Göteborg men ville röra på oss. När vi började se oss om efter hus i trakten fanns här en bokhandel, men den finns tyvärr inte kvar längre. Det är synd, säger han.

I gårdshuset bakom huvudbyggnaden har Bo Lennart sin verkstad. De gigantiska maskinerna som en gång i tiden behövdes för en bokbindare har följt med i flytten. Han använder dem alla, men pekar på en nyare maskin som klarar av de mesta inom bokbinderiet.

En trave lagade böcker ligger framme och väntar på att ägarna ska hämta dem. Omsorgsfullt och tidsenligt återskapade. Det sistnämnda är inte oviktigt. Åldern på boken bestämmer till viss del omslaget. Mycket grovt förenklat kan man säga att pergamentbandet hör till 1600-talet, halva skinnbandet med stänkt överdrag hör till

1700-talet och en bit in på 1800-talet kom klotbandet.

Intresset för böcker har Bo Lennart haft sedan han i femte-sjätte klass snickrade sin första bokhylla. Den gråmålade hyllan finns kvar och hänger till höger om skrivbordet. I den återfinns böcker bundna på olika sätt och med olika tekniker, lätt tillgängliga för att kunna hålla ett föredrag om konsten att binda böcker. Han kallar den ”en bokbandshistorisk hylla”.

– Andra grabbar höll på med frimärken och mynt, men mitt intresse var böcker. Inget var så roligt som böcker, säger han.

Bo Lennart hämtar den ena boken efter den andra av kända författare, bibliofiler eller designer. Öppnar dem, visar trådarna i ryggen som en kvalitetssäkring, letar fram vackra illustrationer och kopparstick och resonerar högt och entusiastiskt om bokens olika delar. Han visar det lilla märket längst ned till vänster på det hårda omslagets insida. Där framgår vem som bundit boken. Han har såklart sitt eget märke och känslan av yrkesstolthet träder fram. Han kan det här. Vårdande och åter-

upprättande av böcker har följt honom hela yrkeslivet, från tiden på Auktionsverket i Göteborg till de 40 åren på Universitetsbiblioteket i samma stad, där han bland annat tog hand om boksamlingar och värderade dem. I bagaget har han en flerårig utbildning från Konstindustri-skolan i Göteborg, sedermera HDK.

Han ger inte mycket för digitaliserade böcker. I takt med att tekniken utvecklas måste digitaliseringen kanske ändå göras om efter ett antal år. Men boken, i sin egen ursprungliga form, lever vidare.

– Sen är det ju också något magiskt med papper. Och innanför pärnarna finns ju så mycket kunskap och det är roligt när alla delar av en bok stämmer, säger han.

På väg mot ett angränsande rum står en bokhylla enbart med böcker i konsten att *binda böcker*. Rummet intill påminner om ett bibliotek, fastän mindre i omfång. Här samsas inte mindre än fyra breda och höga bokhyllor med böcker som handlar om just allt som kan tänkas finnas i en bok: typsnitt, formgivning, tekniker, bokillustrering, den tekniska utvecklingen... Alltså böcker *om böcker*.

– Det är svårt att inte vara intresserad av böcker, säger bokbindare Bo Lennart Hermansson. Boken som föremål är intressant, både i sin form, om den är fint förpackad, men också för sitt innehåll.

Han ogillar när människor med tejp och klister själva försöker laga sina gamla böcker, något som i förlängningen gör mer skada och försvårar en professionell lagning så att en bok att leva vidare.

Han berättar smått förfärat om den gång han på återvinningsstationen i Hjo såg ett stort antal böcker hivas ner i en bunge. Här

fanns rariteter och värdefulla böcker, det såg han. Det gör honom lite betryckt att människor som inte förstår sig på böcker renar i ett dödsbo och själva bedömer vilka som kan tänkas ha ett värde. Oftast görs grova felbedömningar där det intressanta väljs bort.

– Till ett dödsbo ska någon med kunskap anlitas, som kan se och värdera böckerna,

gärna från ett antikvariat, säger han. Genom åren har han gått igenom många boksamlingar.

– Jag är intresserad av böckernas vandring. En riktigt fin bok är inget man äger, den förvaltar man. Men det fordras att någon kan ta hand om den.

Eva Staxäng

Vanära vanlig straffmetod i vår historia

Syndigt leverne och självspillning, eller i dagligt tal självmord, var på medeltiden skäl för såväl samhälle som kyrka att straffa en person.

På medeltiden och fram till våra dagar var det vanligt att förstärka människors dåliga och skamliga leverne med offentliga straffmetoder i samhället, där även vår kyrka var en stor del.

Stupstocken eller skampålen på kyrkbacken, gärna precis utanför kyrkporten, var en vanlig företeelse och även andra förnedrande metoder användes.

Detta kom också att avspeglas hur vi tog hand om de döda. I gamla tider var det inte självklart att bli begravd innanför kyrkogårdens murar. Ett exempel på det är självmordsoffer som kunde få en så kallad "neslig begravning" för att tydliggöra det "skamliga" i detta.

Dessa gravsattes kvällstid utanför muren. Gravsättningen skulle ske på onsdagar och fredagar som även var vanliga avrättningsdagar. För det mesta var placeringen norr om kyrkomuren. Även oidentifierade drunknade personer

begravdes nesligt eftersom deras trostillhörighet var oklar. Också odöpta och avrättade begravdes på detta sätt.

Även i vårt pastorat har detta förekommit i en av våra kyrkor. Södra Fågelås kyrka är platsen för detta – enligt hörsägen i det nordvästra hörnet utanför muren. Inga spår finns idag och inga utgrävningar är heller gjorda.

Det som gör det svårt att peka ut platsen är att kyrkogården utvidgats norrut och stenmuren ersatte, troligen 1828, de så kallade balkarna som omgärdade kyrkogården.

Ett utdrag från ett protokoll från 1756 omtalas att det fanns folk, som var så "*wanartiga at de tog bort bräder i kyrkogårdens balkar och uppbrände, hvarföre det pröfwas skäligt, at om någon med sådant beträdes skal den samme först sittja i stäcken och sedan*

ur församlingen utdrfwas" (Utdrag ur hembygdsföreningens bok "Mellan åsen och sjön", sid. 173)

Dessa balkar finns av samma slag runt grannsocknens Brandstorps kyrka än idag.

Det nämns i utdraget från protokollet om "stäcken" – ett straff som ofta nyttjades för att utsätta individen för neslighet, det vill säga vanära.

Enligt hörsägen, även i detta fall, så skall inga sådana här straff genomförts i "Kapellskyrkan" som Södra Fågelås även kallats i gamla tider, utan dessa straff utfördes i moderkyrkan Norra Fågelås kyrka, där även andra typer av bestraffningar utfördes.

Stefan Lagerqvist

I mitten av 1800-talet avskaffades skamstraffen, men dessa berättar något om hur både samhälle och kyrka fungerade i forna tider. Bilden är från Södra Fågelås.

”

Gå och lär er vad som
menas med orden:
*Barmhärtighet vill jag
se och inte offer.*

Ty jag har inte kommit
för att kalla rättfärdiga,
utan syndare.

Matt 9:13

Vägen till upprättelse

Den enkla skammen – att jag skäms över att ha burit mig dumt åt. Den kan jag hantera. När jag insett att jag gjort något illa så står jag för vad jag gjort, genom att inte förneka eller försköna utan erkänna min dumhet. Detta väcker människors vilja till förlåtelse och överseende. Vi kan gå vidare. Den enkla skammen hjälper mig att hålla fast vid mina värderingar, även när jag misslyckas med dem.

Men den djupa skammen. Den som bryter ner en människas självbild och inte vill släppa sitt grepp. Den som får en att skämmas inför både sig själv, inför Gud och andra människor. Finns det någon befrielse ur den?

Jag saknar själv erfarenhet av att leva i sådan skam, men jag har fått se en del av den på närmare håll, i självvårdssammanhang. Den djupa skammen kan byggas upp i en människa, om denne lever i en värld där något uppfattas som fel. Det kan ha varit föräldrar som inte förmått visa kärlek.

Det kan vara värderingar som säger att ens innersta är fel. Det kan vara brist på styrka att klara sig på egen hand i samhället. Ohälsa, ekonomi, brustna relationer, funktionsvariationer – många svårigheter i livet kan göra att skammen till slut får grepp om en människa. Det kan också vara gjort på ett ögonblick. Ett outhärdligt långdraget ögonblick av kränkning som är djupare än vad någon människa kan uthärda och som gör att skammen tar sitt grepp henne.

Den djupa skammen försvarar inga goda värderingar. Den är bara destruktiv. Den som lever i djup skam försöker göra den begriplig genom att hitta någon skuld. Det kan handla om att ta på sig skulden för allting, på de mest orimliga sätt. Att det skulle finnas en Gud som älskar en är omöjligt att tro på.

De som inte lever i denna djupa skam, kan ändå ana kraften i den. Den skrämmer. Det är inte ovanligt att vi ryggar inför en

människa som verkar undflyende. Om vi ser någons skam är vår instinkt att fly. Men vad denna människa behöver är att bli sedd, bekräftad, väl behandlad. Få bli en i gemenskapen igen, få vänner och känna sig värdefull. Guds kärlek kan upplevas både för abstrakt och för osannolik, men om en människa får se sitt eget värde i en annan människas blick och bemötande kan hon få något att tro på.

Det är du och jag som kan ge upprättelse ur den djupa skammen. Det är ett tålmodigt och långsiktigt arbete. Det är en uppgift varje dag och den kräver mod. Mod att övervinna rädslan för skammen och möta blicken hos den som är i skammen. Att se och tro på människan jag har framför mig. Det är så vi kan leva i Kristi efterföljd. Det är så vi kan ge liv tillbaka. Det är så vi kan lyfta varandra.

*Anders Ehrngren
präst*

PASTORSEXPEDITIONENS ÖPPETTIDER

tisdag och torsdag 9-15
lunchstängt 12-13

TELEFON

Telefon: 0503-323 80

KONTAKT

Hjo pastorat
Regeringsgatan 12
544 30 HJO
hjo.pastorat@svenskakyrkan.se

FÖLJ OSS

www.svenskakyrkan.se/hjo
facebook.com/svenskakyrkanihjo
youtube.com - sök Hjo pastorat

SWISH: 123 222 08 53

KYRKOHERDE

Anders Ehrngren, 0503-323 81
anders.ehrngren@svenskakyrkan.se

KOMMINISTRAR

Ronny Nygren, 070-313 58 67
ronny.nygren@svenskakyrkan.se

Martin Karlsson, 070-317 41 78
martin.karlsson2@svenskakyrkan.se

DIAKONER

Sabine Bjaaland, 0503-323 90
sabine.bjaaland@svenskakyrkan.se

Micael Saarikari (diakoniassistent),
076-835 73 18
micael.saarikari@svenskakyrkan.se

KYRKOMUSIKER

Håkan Svensson (vik), 072-232 84 18
hakan.svensson2@svenskakyrkan.se

Hanna Laurén, 070-317 42 46
hanna.lauren@svenskakyrkan.se

Emma Stjernberg, 0503-323 91
emma.stjernberg@svenskakyrkan.se

FÖRSAMLINGSASSISTENT

Eva Hultman, 070-312 84 32
eva.hultman@svenskakyrkan.se

FÖRSAMLINGSPEDAGOG

Anna Jepsen, 0703-127642
anna.jepsen@svenskakyrkan.se

FASTIGHETS- / KYRKOGRÅRDSCHEF

Stefan Lagerqvist, 0503-323 97
stefan.lagerqvist@svenskakyrkan.se

HUSMOR

Åsa Palm, 070-309 49 27
asa.palm@svenskakyrkan.se

KYRKOKAMRER

Liselotte Lundqvist
liselotte.lundqvist@svenskakyrkan.se

ADMINISTRATÖR

Malin Ulfenborg, 0503-323 80
malin.ulfenborg@svenskakyrkan.se

KOMMUNIKATÖR

Eva Klang Staxäng, 0702-66 39 80
eva.staxang@svenskakyrkan.se

KYRKVAKTMÄSTARE

- se kyrkornas anslagstavlor
eller hemsidan

Vad gör kyrkan? Information om verksamheterna finns...

... i månadsinformationen Guldkroks-
bladet som ligger i kyrkor och för-
samlingshem

... på kyrkornas anslagstavlor

... på Facebook och svenskakyrkan.se/hjo

Du som inte har möjlighet att hämta
Guldkroksbladet själv kan få det
hemskickat. Kontakta pastorsexpedi-
tionen, hjo.pastorat@svenskakyrkan.se
eller tfn 0503-323 80.

VILL DU SAMTALA MED NÅGON?

Diakoner och präster finns för samtal
och har tystnadsplikt. Se kontakter
här ovan. Du kan också kontakta
jourhavande präst via 112.

Svenska kyrkan

HJO PASTORAT

FOTO: IRINA/ PIXABAY